

Nauvon kirkko

R. Palmroth 1957

Kaivauslöydöt

Luetteloitunut Eeva Pettaý 2010

Saatteeksi

Vuosina 1957-58 Nauvon kirkossa suoritettiin laajamittainen korjaus- ja muutostyö arkkitehti A.-L. Stigellin piirustusten mukaan. Tällöin asennettiin sähkövalaistus ja lämmitys ja lattia uusittiin. Myös vanhat kalkkimaalaukset restauroitiin. Uusi kirkko muutettiin kastekappeliksi.¹

Restaurointitöiden yhteydessä suoritettiin myös arkeologiset kaivaukset. Raportin puuttuessa varsinaisista kaivauksista ei voi sanoa juuri mitään. Säilyneiden muistiinpanojen ja karttojen perusteella tutkimuksia suoritettiin kirkon koko sisäpuolisella alueella joka jaettiin 2x2m ruutuihin (katso liite II).

Pohjakartta ei ole mittatarkka. Ruutujaon olen hahmotellut muistiinpanoissa olleesta käsinpiirretystä hahmotelmasta. Löytöjen paikkatietojen puutteellisuudesta ja epämääräisyydestä johtuen olen tärkeimmäksi luettelointikriteeriksi valinnut lajin.

Kaivauksilla löytyi lukuisten esinelöytöjen lisäksi lähemmäs 300 rahaa, joista rahakammion kokoelmiin on talletettu 279 (nro 59010). Muutamia rahoja sekä rahoista tehtyjä riipuksia on muiden löytöjen joukossa. Vanhimmat rahat ajoittuvat 1300- ja 1400-luvuille.

Kirkon lattian alta paljastui sekä muurattuja hautoja että multahautoja. Kaivauksilla löytyneet irtoluut sijoitettiin pilarin P5 länsipuolella olevaan muurihautaan (katso liite II).² Viimeisimmät hautaukset lattian alle on tehty 1700-luvulla.³

”Kirkosta on löydetty myös 1400-luvulta oleva kaksi metriä korkea puinen krusifiksi, joka ilmeisesti tullaan entisöimään ja asettamaan alttarin eteen. Kuori-ikkuna, joka nyt on ollut maalauksen peitossa, entisöidään myös, sillä sitä peittää erittäin onnistunut lasimaalaus, joka on peräisin 1400-luvulta, jonka meillä harvinaiset kalkkikivisauvat jakavat kolmeen osaa.”⁴

Historia

Mahdollisesti jo 1200-luvulla rakennettiin kirkko samalle paikalle millä kirkko nykyisinkin sijaitsee. Nykyisessä kirkossa on nähtävillä pohjois- ja länsiseinän vieressä sokkeliosa, joka saattaa kuulua vanhan kirkon perustukseen. Vanhan, puisen kirkon pohjoisosaan liitettiin 1300-luvulla harmaakivinen sakaristo ja 1400-luvun alussa rakennettiin harmaakivinen runkokuone.

1400-luvulla kirkkoon hankittiin ensimmäiset lasimaalaukset. Kuori-ikkunaan asetettiin noin vuonna 1500 Pyhää Neitsyttä esittävä lasimaalaus. Vuonna 1770 korvattiin kirkon vanhat tummat lasit uusilla. Vuonna 1840 ikkunoita jälleen uusittiin sekä samalla laajennettiin, lyijypuitteiden tilalle vaihdettiin puiset.

---

¹ Finlands kyrkor 7 Suomen kirkot. Borgå stift del I. Åbolands prosteri I 1973. Nagu. Museoviraston julkaisu. Toim. Tove Riska.

² Kaivausten muistinpanot. Historian topografinen arkisto.

³ Iltasanomat 20.7.1957. Kirkkomaalauksia löydetty Nauvosta.

⁴ Uusi Suomi 21.7.1957. Nauvon kirkon sakasti 1300-luvulta.

Kirkkoon tehtiin 1400-luvun jälkipuoliskolla ensimmäiset kalkkimaalauskoristelut. Vuoden 1581 jälkeen suoritettiin kirkossa korjaustöitä ja näihin aikoihin tai 1600-luvun alkuvuosina pilarit ja seinät saivat uuden kalkkimaalauskoristelun, jonka aiheina olivat muun muassa henkilökuvina esitetyt hyveet ja paheet. Vuoden 1661 jälkeen tehtiin jälleen uusia kalkkimaalauksia.

Asehuoneen rakentaminen valmistui ehkä 1470-luvulla. Niin sanottu uusi kirkko tai pikkukirkko rakennettiin sakariston viereen 1600-luvun puolivälissä, luultavasti alkuaan luutnantti Peter Humen hautakappeliksi. Kappelin ja runkokuoneen väliseen seinään tehtiin tällöin laaja kaariaukko. Sakariston lattian alle muurattiin kellari vuonna 1693. Lattia kunnostettiin vuosina 1825-27, kuorissa ja käytävissä käytettiin kalkkikivilaattoja. Kirkon viimeisimmät kunnostustyöt tehtiin 1950-luvun lopulla.

Nauvon kirkon historia on ollut hyvin monivaiheinen. Kirkon muoto ja koko ovat muuttuneet moneen kertaan vuosisatojen kuluessa. Ikkunoiden ja oviaukkojen paikat ovat vaihdelleet, myös katon muotoilu ja materiaalia on vaihdettu.⁵

Liite I   Hautalevyjen tekstit
Liite II   Pohjakartta

---

⁵ Finlands kyrkor 7 Suomen kirkot. Borgå stift del I. Åbolands prosteri I 1973. Nagu. Museoviraston julkaisu. Toim. Tove Riska.

Löytöluettelo

KM 97071

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
1	Rauta/Luu	Veitsi	Linkkuveitsi, kahva luuta. Terä käännetty kahvan sisään	1	Pituus: 77	1:9	20,58
2	Rauta	Veitsi	Linkkuveitsi. Terä käännetty esille	1	Pituus: 168	3:2	32,76
3	Rauta	Veitsi	Ruodollinen veitsi	1	Terän pituus: 80; Ruodon pituus: 53		22,86
4	Lyijy		Ikkunan puite	1		2:12	4,07
5	Lyijy		Ikkunan puite suorakulmaisesta ikkunasta	1	48x43	2:13	7,47
6	Kupariseos	Sormus	Koristelematon hieman kupera rengas	1	Halk. 19; Leveys 2,5	1:7	1,02
7	Kupariseos	Sormus	Koristelematon hieman kupera rengas	1	Halk. 19; Leveys 2,5	5:13/6:13	1,04
8	Kupariseos	Sormus	Ulkopinnalla teksti SOUVENIR sekä pieniä tähtiä	1	Halk. 18; Leveys 4		1,28
9	Kupariseos	Neula	Nuppineuloja	3	Pituus 50-61	1:9	2,11
10	Kupariseos	Neula	Nuppineuloja	5	Pituus 34-42	2:8	1,35
11	Kupariseos	Neula	Nuppineuloja	2	Pituus 39-44		0,51
12	Kupariseos	Neula	Nuppineula	1	Pituus 28	3:2	0,13
13	Kupariseos	Neula	Nuppineula. Lieriön muotoinen nuppi irti varresta	1	Pituus 45	2:8	0,18
14	Kupariseos	Neula	Vaateneuloja. Toinen pää taivutettu kolmeksi lenkiksi	2	Pituus 68-75	1:7	1,56
15	Kupariseos	Neula	Vaateneula. Toinen pää taivutettu kolmeksi lenkiksi	1	Pituus 60	2:8	1,60
16	Kupariseos	Neula	Vaateneula. Toinen pää taivutettu kolmeksi lenkiksi. Jokaisessa lenkissä pieni rengas	1	Pituus 52		5,54
17	Kupariseos	Neula	Vaateneula. Toinen pää taivutettu lenkiksi	1	Pituus 49	2:13	1,41

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
18	Kupariseos	Neula	Rintaneula. Toisessa päässä pyöreä nappi, jossateksti: CARL XV SVERIGES NORR. C.O.V. KONUNG sekä kuninkaan profiilikuva	1	Pituus 49; napin halk. 15,5		1,56
19	Tina?/Kupariseos	Neula	Rintaneula. Neula kupariseosta, varsinainen koru tinaa? Pyöreä, ulkoreuna muodostuu kukan terälehdistä	1	Halk. 30	3:2	5,05
20	Kupariseos	Solki?	Pyöreä, kasviaiheinen koristelu	1	Halk. 22	2:8	0,77
21	Kupariseos	Solki	Soikea. Kaksoisneula. Akseli irronnut kehästä	1	Kehä 40x33	2:9	9,63
22	Tina?	Solki	Soikea. Kehää koristaa viivat ja pallot. Neula katkennut.	1	Kehä 41x34		13,48
23	Kupariseos	Solki	Pyöristetyn suorakaiteen muotoinen. Sivukappaleissa viivakoristeet. Kaksoisneula	1	Kehä 35x28		8,75
24	Kupariseos	Solki	Rengassolki, joka kiinni kankaan palassa	1	Kehän halk. 28		6,77
25	Luu	Solki	Nurkista pyöristetyn suorakaiteen muotoinen kehä	1	Kehä 39x19		2,41
26		Riipus	Pyöreä levy. Etupuolella koristelua. Pieni reikä nauhaa varten	1	Halk. 24	1:7	0,85
27	Kivi	Riipus	Ohut muotoiltu levy, ylhäällä pieni reikä	1	37x22x2	2:14	2,78
28	Kupariseos	Riipus	Pyöreä levy. Etupuolella koristelua. Pieni reikä nauhaa varten	1	Halk. 28		1,78
29	Tina?	Riipus	Pyöreä levy. Pieni reikä nauhaa varten	1	Halk. 28		2,33
30		Riipus	Pyöreä levy. Pieni reikä nauhaa varten	1	Halk. 35		3,22
31	Tina?	Riipus	Pyöreä levy. Pieni reikä nauhaa varten	1	Halk. 20		3,01
32	Kupariseos	Riipus	Pyöreä levy. Pieni reikä nauhaa varten	1	Halk. 22		1,19
33	Kupariseos	Riipus/Raha	Raha, josta tehty riipus	1	Halk. 18		0,82
34		Raha	Luultavasti raha	1	Halk. 19		1,94
35	Kupariseos	Raha	Luultavasti raha	1	Halk. 20		1,91
36	Kupari	Raha	Ruotsalainen kupariraha 1700-luvulta. Kulunut lähes tasaisen sileäksi	1	halk. 24		4,42

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
37	Kupariseos	Hela	Kahdeksankulmioisen suorakaiteen muotoinen. Kaksi kiinnitysvartta	1	Hela 23x12	5:9	3,71
38	Kupariseos	Hela	Kahdeksankulmioisen suorakaiteen muotoinen. Kaksi kiinnitysvartta	1	Hela 19x10		3,67
39	Kupariseos	Hela	Kirjan hela, välissä nahkakannen pala. Hela koostuu kahdesta osasta	1		5:9	8,35
40	Kupariseos	Hela	Kirjan nurkkahela	1	23x24	5:13/6:13	4,02
41	Kupariseos	Hela	Kirjan nurkkahela	1	23x22	6:5	3,00
42	Kupariseos	Hela	Kirjan heloja. Yhden välissä nahkakannen pala	4	23x22; 62x31; 66x30; 105x21		24,38
43	Kupariseos	Hela	Kirjan heloja tai tukireunuksia. Molemmat katkennut	2			2,85
44	Kupariseos	Hela	Vyön tai hihnan hela. Toisessa päässä reikä. Jäämiä nahasta	1	29x10	5:11	2,79
45	Kupariseos	Hela	Vyön tai hihnan hela. Toisessa päässä reikä. Jäämiä nahasta	1	19x8	6:5	1,11
46	Kupariseos	Hela	Vyön tai hihnan hela. Toisessa päässä reikä. Nahkaremmi kiinni helassa. Remmi katkennut	1	Hela 29x11	3:2	2,76
47	Kupariseos	Hela	Vyön tai hihnan hela. Toisessa päässä reikä. Nahkaremmi kiinni helassa	1	Hela 24x10; Remmi 37x17		3,37
48	Kupariseos	Hela	Vyön tai hihnan heloja. Toisessa päässä reikä. Jäämiä nahasta	8	8x16-11x30	5:13/6:13	15,65
49	Kupariseos	Hela	Vyön tai hihnan heloja. Toisessa päässä reikä. Jäämiä nahasta	6	8x19-11x31		12,46
50	Kupariseos	Hela?	Ohut levyn kappale, jossa ranskanliljakoristelua	1		3:12	2,18
51	Kupariseos	Hela	Helan katkelma	1		2:8	1,46
52	Kupariseos	Hela	Helan katkelma	1		5:9	1,77
53	Kupariseos	Hela	Ohut levy, jossa kaksi kiinnitystappia	1	11x22	5:11	1,09
54	Kupariseos	?	Soljen neula?	1	9x21	5:13/6:13	0,85
55	Kupariseos	Hela	Helan katkelma	1		5:13/6:13	0,80

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
56	Kupariseos	Hela	Suorakaiteen muotoinen hela, jossa kolme reikää	1	13x19	5:13/6:13	0,30
57	Kupariseos	Hela	Kuperan suorakaiteen muotoinen hela, jossa kaksi kiinnitysreikää, toisessa kiinnitystappi	1	5x23		0,52
58	Kupariseos	Hela	Helan katkelma	1			0,86
59	Kupariseos	Hela	Pyöreä hela, jossa kaksi kiinnitysreikää	1	Halk.22		0,62
60	Kupariseos	Esine	Suola-/sokerisirottimen pää	1	29x22x15	P8	6,78
61	Kupariseos	Esine	Esineen katkelma	1		2:8	2,90
62	Tina?	Esine	Korun osa? "Kruunun" muotoinen. Kaksi ristikuviota sekä kaksi lasinpalaa "timanteina", joista toinen tallella	1	18x13	2:8	0,99
63	Kupariseos	Esine	Esineen katkelmia	2		5:13/6:13	6,46
64	Kupariseos	Esine	Esineen katkelma	1		5:13/6:13	2,67
65	Kupariseos	Esine	Esineen katkelma	1		5:13/6:13	0,77
66	Kupariseos	Esine	Ketjun pätkä. Pyöreitä ja soikeita renkaita	1	Renkaiden halk. Noin 10	6:5	2,15
67	Kupariseos	Esine	Esineen katkelma	1			7,01
68	Kupariseos	Esine	Pyöreä nuppi	1	7x10		1,25
69		Esine	Rautainen varsi, joka päällystetty langalla. Vihreitä ja valkoisia hapsuja. Varsi taivutettu u-kirjaimen muotoon	1	Pituus 110	2:12	2,34
70	Tina?	Esine	Renkaan katkelma	1			1,77
71	Kupariseos	Esine	Renkaaksi taivutettu litteä varsi	1	Halk.11		0,98
72	Kupariseos	Hylsy	Pistoolin hylsy	1	Halk.7		2,78
73	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrenkas	1	Halk.20	1:7	3,56
74	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrenkas	1	Halk.16,5	1:7	2,50
75	Kupariseos/lasi	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrenkas. Pääliosia lasia, jonka alla kuva kirkosta	1	Halk.13	1:7	1,47

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
76	Puu	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.21	1:7	0,65
77	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.22	1:9	5,53
78	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.16,5	1:9	1,64
79	Luu	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas kupariseosta	1	Halk.19	1:9	1,05
80	Kupariseos	Nappi	Pyöreän, kuperan napin yläosa	1	Halk.17	2:8	1,24
81	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.17,5	2:8	2,45
82	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.13,5	2:8	1,03
83	Rauta/lasi	Nappi	Pyöreä nappi, jossa rautainen varsi. Pääliosia lasia, jonka alla koristelua	1	Halk.13	2:8	1,25
84	Lyijy?	Nappi	Pyöreä nappi. Kukkakoristelu	1	Halk.18,5	2:13	6,03
85	Kupariseos	Nappi	Pyöreän, kuperan napin yläosa	1	Halk.16,5	3:2	1,07
86	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.18	3:2	3,30
87	Kupariseos/puu	Nappi	Pyöreä nappi. Ulkopinta kupariseosta, sisäosa puuta	1	Halk.16,5	3:2	1,43
88	Kupariseos/lasi	Nappi	Pyöreä nappi. Alaosa kupariseosta, jossa kiinnitysrengas. Pääliosia lasia, johon maalattu mustia ja valkoisia täpliä	1	Halk.12	3:2	1,34
89	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysreikä	1	Halk.39	3:2	6,58
90	Lasi	Nappi	Pyöreä nappi, massa musta. Kiinnitysreikä	1	Halk.22	3:2	3,13
91	Lasi	Nappi	Nelikulmioinen nappi, massa musta	1	21x21	3:2	3,38
92	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.20	5:9	3,35
93	Rauta	Nappi	Pyöreä nappi rautaa. Koristelu kangasta	1	Halk.21	5:9	2,58
94	Kupariseos/lasi	Nappi	Kalvosinnapit. Alaosa kupariseosta, pääliosia lasia. Toisesta lasi tippunut pois. Nappien välillä S-kirjaimen muotoinen varsi	1	Halk.14	5:9	3,30
95	Puu?	Nappi	Kalvosinnappi	1	Halk.11	5:9	0,40
96	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.13,5	5:9	1,41

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
97	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.17	5:9	2,11
98	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.17	5:9	1,20
99	Kupariseos/fajanssi	Nappi	Pyöreä nappi. Alaosa kupariseosta, jossa kiinnitysrengas. Pääliosaa fajanssia, jossa sinistä koristelua, valkoinen tinalasite	1	Halk.13	5:9	1,10
100	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, joka maalattu mustaksi. Kaksi pientä reikää, jossa kulkee lanka	1	Halk.15	5:9	0,62
101	Lasi	Nappi	Pyöreä nappi, massa musta. Kaksi kiinnitysreikää	1	Halk.22	5:9	3,35
102	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, maalattu mustaksi. Neljä kiinnitysreikää	1	Halk.16,5	5:9	0,31
103	Lyijy?	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.16,5	5:11	6,58
104	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.22	5:11	4,46
105	Kupariseos	Nappi	Pyöreä kupera nappi	1	Halk.12	5:11	1,57
106	Kupariseos/puu	Nappi	Pyöreä nappi. Alaosa puuta, pääliosaa kupariseosta. Pohjassa neljä kiinnitysreikää	1	Halk.19	5:11	1,45
107	Lyijy?	Nappi	Soikea nappi, jossa kiinnitysrengas	1	12,5x16	5:13/6:13	1,66
108	Lyijy?	Nappi	Soikea nappi	1	15x20	5:13/6:13	2,60
109	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.13,5	5:13/6:13	0,33
110	Tina?	Nappi	Kalvosinnappi	1	Halk.12	5:13/6:13	3,98
111		Nappi	Kirjaimet JFH	1	Halk.16	5:13/6:13	1,24
112	Kupariseos	Nappi	Pallomainen nappi, jossa kiinnitysrengas	1	13x11	5:13/6:13	1,64
113	Kupariseos	Nappi	Pyöreän, kuperan napin yläosa	1	Halk.20	5:13/6:13	1,51
114	Kupariseos	Nappi	Pyöreän napin alaosa, jossa kiinnitysrengas. Reunat taittunut	1		5:13/6:13	1,23
115		Nappi	Pyöreä nappi. Neljä kiinnitysreikää	1	Halk.16	5:13/6:13	1,96
116	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.16,5	5:13/6:13	2,36
117	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.18	5:13/6:13	3,50

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
118	Lasi	Nappi	Pyöreä nappi, massa musta. Pohjassa kiinnitysrengas, kupariseosta	1	Halk.26	5:13/6:13	5,52
119	Lasi	Nappi	Soikea nappi, massa musta. Keskellä kiinnitysreikä	1	22x27	5:13/6:13	3,20
120	Lasi	Nappi	Kartion muotoinen nappi, massa valkoinen. Pohjassa kiinnitysrengas, kupariseosta/rautaa	1	11x8	5:13/6:13	1,19
121	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, musta	1	Halk.25	5:13/6:13	2,11
122	Puu	Nappi	Pyöreä, kupera nappi. Pohjassa kiinnitysreikä, kupariseosta. Pääliosassa kupariseoksen jäämiä, ilmeisesti ollut metallinen yläosa	1	Halk.17	5:13/6:13	1,02
123	Lyijy?	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.13	6:5	1,37
124	Lyijy?	Nappi	Kaksi pyöreää nappia toisissaan kiinni	2	Halk.12;13,5	6:5	3,64
125	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.15	6:5	1,72
126	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, musta. Keskellä kiinnitysreikä	1	Halk.23	6:5	1,39
127	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, musta	1	Halk.18,5	6:5	0,72
128	Kupariseos	Nappi	Pallomainen nappi	1	14x12	P7	1,87
129	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi. Pohjassa kiinnitysrengas, rautaa	1	Halk.19	P7	3,12
130	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, musta	1	Halk.21,5	P7	1,63
131	Kupariseos	Nappi	Pyöreä, kupera nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.14,5	P8	2,11
132	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.16	P8	2,37
133	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.16,5	W-päätty, oven edusta	2,92
134	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.17,5	W-päätty, oven edusta	2,28
135	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.16	W-päätty, oven edusta	2,16

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
136	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.13,5	W-pääty, oven edusta	1,29
137	Puu	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.19,5	W-pääty, oven edusta	0,90
138	Rauta	Nappi	Pyöreä nappi, jossa neljä kiinnitysreikää	1	Halk.17,5		1,51
139	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas. Renkaassa kiinni lankaa	1	Halk.19		2,91
140	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.16		2,30
141	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.22		4,11
142	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.16		2,73
143	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.14		1,85
144	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.17		1,98
145	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.24,5		3,83
146	Kupariseos	Nappi	Pyöreän, kuperan napin yläosa	1	Halk.18		1,60
147	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.16		2,35
148	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.20		2,52
149	Kupariseos	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.27		7,92
150	Kupariseos/puu	Nappi	Pyöreä nappi. Sisäosa puuta, pääliosia kupariseosta. Pohjassa neljä kiinnitysreikää, joissa kiinni lankaa	1	Halk.18		1,47
151	Tina?	Nappi	Pyöreä nappi, jossa neljä kiinnitysreikää	1	Halk.15		1,25
152	Kupariseos/rauta	Nappi	Pyöreä nappi. Sisäosa rautaa, pääliosia kupariseosta. Pohjassa rautainen kiinnitysrengas	1	Halk.18		1,16
153	Rauta/kangas	Nappi	Pyöreä nappi. Kangaskoristelun jäämiä	1	Halk.27		2,20
154	Rauta/kangas	Nappi	Pyöreä nappi. Kangaskoristelun jäämiä	1	Halk.19		1,61
155		Nappi	Pyöreä nappi, jossa kiinnitysrengas	1	Halk.27,5		3,12

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
156	Rauta/nahka	Nappi	Pyöreä nappi. Sisäosa rautaa, päälliosa nahkaa	1	Halk.25		2,84
157	Lasi	Nappi	Pyöreä nappi, massa musta	1	Halk.18		2,23
158	Helmiäinen	Nappi	Pyöreä nappi, jossa neljä kiinnitysreikää	1	Halk.13,5		0,92
159	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, musta. Kaksi kiinnitysreikää	1	Halk.30		3,94
160	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, jossa kaksi kiinnitysreikää	1	Halk.22		0,86
161	Puu	Nappi	Pyöreä nappi, jossa keskellä kiinnitysreikä	1	Halk.17		0,37
162	Puu	Nappi	Pyöreä nappi. Pohjassa kiinnitysrenkas, kupariseosta	1	Halk.22,5		2,35
163	Puu	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.22,5		2,03
164	Puu	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.16,5		0,66
165	Puu	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.16,5		0,96
166	Puu	Nappi	Pyöreä nappi. Pohjassa kiinnitysrenkas, kupariseosta	1	Halk.14		0,70
167	Puu	Nappi	Pyöreä nappi	1	Halk.15		0,39
168	Lasi	Helmi	Pyöreä, massa valkoinen. Keskellä reikä	1	Halk.11,5	2:8	2,52
169	Lasi	Helmi	Pyöreä, massa sininen. Keskellä reikä	1	Halk.4,5	2:8	0,26
170	Meripihka	Helmi	Monitahoinen, massa oranssi. Keskellä reikä	1	Halk.8	2:8	1,18
171	Lasi	Helmi	Monitahoinen kartio, massa vihreä	1	10x7	3:2	1,05
172	Lasi	Helmi	Monitahoinen kartio, massa musta. Kaksi reikää kohtisuorassa toisiaan vasten	1	15x9	5:11	1,52
173	Lasi	Helmi	Monitahoinen suorakaide, massa sininen. Keskellä reikä	1	6x7,5	5:11	0,48
174	Lasi	Helmi	Monitahoinen kartio, massa vihreä	1	10x6	5:13/6:13	0,86
175	Lasi	Helmi	Monitahoinen, massa kirkas/valkoinen. Keskellä reikä	2	Halk.11;12,5		4,81
176	Lasi	Helmi	Soikea, massa musta. Keskellä reikä	1	21x9,5		2,51
177	Lasi	Helmi	Pisaran muotoinen, massa sinisenturkoosi	1	26,5x8		1,49

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
178	Lasi	Helmi	Pyöreä, massa kirkas. Keskellä reikä	1	Halk.6,5		1,37
179	Lasi	Helmi	Lieriön muotoinen, massa turkoosi. Keskellä reikä	1	7x7		0,65
180	Meripihka	Helmi	Monitahoinen, massa oranssinruskea. Keskellä reikä	1	Halk.9		1,60
181	Puu	Helmi	Pyöreä, sininen. Keskellä reikä	1	Halk.13		0,75
182	Lasi	Astia	Massa kirkas. Viinilasin jalan katkelma	1		1:7	27,57
183	Punasavi	Astia	Kylkipala, jossa molemmilla puolilla ruskea lyijylasite	1		2:13	3,05
184	Punasavi	Astia	Kylkipala ja kahvan kappale. Kahvassa reikä. Molemmilla puolilla väritön lyijylasite	2		5:13/6:13	22,75
185	Punasavi	Astia	Reunapaloja. Sisäpinnalla väritön lyijylasite ja vihreänkeltaista bolus-koristelua. Ulkopintalasittamaton, uurrettu aaltokuvio	3		5:13/6:13	37,34
186	Punasavi	Astia	Reunapaloja, toisessa astian kahva/korva. Molemmilla puolilla epätasainen vihreä/keltainen lyijylasite	2		5:13/6:13	83,80
187	Punasavi	Astia	Reunapala. Astiassa ollut kahva. Sisäpinnalla vaalenakeltaista bolus-koristelua, ulkopinta lasittamaton	1		6:5	34,62
188	Punasavi	Astia	Kannun suuosa, joss pieni nokka. Kahva katkennut. Molemmilla puolilla ruseka lyijylasite	1		W-pääty, oven edusta	36,56
189	Punasavi	Astia	Pohjapala. Molemmilla puolilla ruskea lyijylasite	1		W-pääty, oven edusta	36,55
190	Kivisavi	Astia	Kahvan katkelma. Massa harmaa. Ruskea lasite	1		W-pääty, oven edusta	3,92
191	Lasi	Astia	Massa kirkas. Viinilasin jalan katkelma. Reuna ataivutettu pohjan alle kaksinkerroin	1		W-pääty, oven edusta	2,93
192	Lasi	Pullo	Massa vaaleankeltainen, jossa ilmakuplia	1			2,87
193	Lasi	Linssi	Soikeita silmälasien linssejä	2	36x25;40x27	W-pääty, oven edusta	5,88
194	Lasi	Linssi	Soikeita silmälasien linssejä	10	35-40x25-29		36,27

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
195	Lasi/kupariseos	Silmälasit	Sangattomat silmalasit. Kehykset kupariseosta, kiristetty linssien ympärille langalla. Linssit pyöreät	1	Linssin halk.35		8,89
196	Lasi/kupariseos	Silmälasit	Sangattomat silmalasit. Kehykset kupariseosta, kiristetty linssien ympärille kupariseoslangalla. Langasta tehdyt pehmikkeet nenän kohdalla. Linssit pyöreät. Toisessa linssissä teksti: Condon	1	Linssin halk.35		13,50
197	Lasi/kupariseos	Silmälasit	Sangattomat silmalasit. Kehykset kupariseosta, kiristetty linssien ympärille kupariseoslangalla. Linssit pyöreät	1	Linssin halk.36		12,96
198	Lasi/kupariseos	Silmälasit	Sangalliset silmälasit. Kehykset kupariseosta. Linssit soikeat	1	Linssi 33x29		12,12
199	Valkosavi	Liitupiippu	Koppa. Partaukko, miehen pään malliin muotoiltu koppa, kasvot takaosassa. 1700-luvun loppu?	1	Suun halk.16	2:8	13,46
200	Valkosavi/nahka/kupariseos	Liitupiippu	Koristematton varren katkelma. Toisessa päässä nahkapäällyste, joka ommeltu langalla kiinni. Nahkaosan molemmissa päissä kruunun muotoiset kupariseoskoristeet	1	Koko pituus 155	5:9	31,03
201	Valkosavi	Liitupiippu	Koristelemattomia varren katkelmia	2		5:11	8,53
202	Valkosavi	Liitupiippu	Koppa. Etuosassa sydänleima, 1700-luvun puoliväli	1		5:13/6:13	10,99
203	Valkosavi	Liitupiippu	Koristelemattomia varren katkelmia	5		5:13/6:13	19,58
204	Valkosavi	Liitupiippu	Koppa. Etuosassa aurinkomainen leima, 1700-luku	1		6:5	12,18
205	Valkosavi	Liitupiippu	Koristelematon varren katkelma	1		6:5	4,19
206	Valkosavi	Liitupiippu	Koristelematon varren katkelma	2		W-päätty, oven edusta	7,67
207	Valkosavi	Liitupiippu	Varren katkelma. Vinoviivakoristelua ja vihreä lasite	1			3,15
208	Valkosavi	Liitupiippu	Varren katkelma, piste-pallo -koristelu	1			2,85
209	Sarvi	Imuke	Pyöreä, suuosaan kapeneva piipun imuke	1	Pituus 47	2:8	1,91
210	Puu/kupariseos	Imuke	Pyöreä piipun varsi ja imuke, välissä kupariseosrengas. Imuke suuosaan kapeneva	1			4,93
211	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Yhdessä reunassa retusointia	2	Paksuus 2,5-3,5	2:12	4,22

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
212	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Toisessa kolmella reunalla retusointia, toisessa reunapaksunnos	2	Paksuus 2-3,5	2:13	9,52
213	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Lasimaalauksesta. Toisessa erottuu muutama kirjain, toinen punainen nurkkapala, jonka kaksi sivua retusoitu	2	Paksuus 2	2:14	6,86
214	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Palat kuuluvat yhteen, suunnikkaan muotoinen ruutu, jonka kolmella sivulla retusointia	3	Paksuus 2, ruudun koko 92x88	2:14	35,33
215	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Palat kuuluvat yhteen, luultavasti suunnikkaan muotoinen ruutu, kolmella sivulla retusointia	2	Paksuus 2, ruudun leveys 85	2:14	10,91
216	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Palat kuuluvat yhteen, yhdellä reunalla retusointia	2	Paksuus 2	2:14	3,71
217	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia	8	Paksuus 1,5-2,5	2:14	24,40
218	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Nelikulmion muotoinen, jonka kaikilla sivuilla retusointia	1	Paksuus 3, sivut 39,27,27,22	3:12	6,19
219	Lasi	Ikkuna	Massa kirkas, jossa ilmakuplia. Lasimaalauksesta. Yhdellä sivulla retusointia	1	Paksuus 2	3:12	2,31
220	Lasi	Ikkuna	Ikkunalasin palasia	27		5:13/6:13	65,75
221	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä tai punainen. Lasimaalauksesta. Kahdessa palassa retusointia	5	2-3,5	5:13/6:13	21,41
222	Lasi	Ikkuna	Massan väristä ei saa selvää, pinta ruskea. Vinoneliön muotoinen pala, jossa retusointia kaikilla sivuilla	1	Paksuus 3	6:5	5,39
223	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia	1	Paksuus 2	W-päätty, oven edusta	3,79
224	Lasi	Ikkuna	Ikkunalasin palasia. Kaikissa retusointia	3	Paksuus 2-3	P7	18,39
225	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Kolmella sivulla retusointia	2	Paksuus 4	Sakaristo	12,74

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
226	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Palat kuuluvat yhteen, suunnikkaan muotoinen ruutu, jonka kaikilla sivulla retusointia	4	Paksuus 2		38,92
227	Lasi	Ikkuna	Massa vihreä, jossa ilmakuplia. Lasimaalauksesta. Kahdella sivulla retusointia	2	Paksuus 2		2,60
228	Lasi	Ikkuna	Ikkunalasin palasia	21			81,65
229	Punasavi	Kaakeli	Kiinnityslistan katkelmia. Reunassa vihreä lyijylasite	2		5:13/6:13	50,16
230	Punasavi	Kaakeli	Kaakelin palasia. Vihreä/ruskea lyijylasite	2		W-pääty, oven edusta	50,43
231	Punasavi	Kaakeli	Levykaakelin palasia. Vihreä lyijylasite	11		Sakaristo	316,43
232	Punasavi	Kaakeli	Kiinnityslistan katkelma	1			31,39
233	Pii	Iskos		2		5:11	11,07
234	Puu	Lista	Koristelistan kappaleita	2		5:11	18,65
235	Puu	Lista	Koristelistan kappale	1		5:11	6,05
236	Puu	Lista	Koristelista	2		5:13/6:13	3,96
237	Puu	Lista	Koristelistan kappale. Vaaleanvihreää ja kullanväristä maalia	1		5:13/6:13	7,75
238	Puu	Lista	Maalattuja ja maalaamattomia suorakulmaisia koristelistan kappaleita	21			58,48
239	Puu	Lista	Koristelistan kappale	1			38,31
240	Puu	Lista	Koristelistan kappale. Vaaleanvihreää ja kullanväristä maalia	1			17,52
241	Puu	Lista	Koristelistan kappale. Vaaleanvihreää ja kullanväristä maalia	1			8,87
242	Puu	Lista	Koristelistan kappale	1			5,52
243	Puu	Lista	Koristelistan kappale. Maalin jäänteitä. Puunaula	1			25,41
244	Puu	Lista	Koristelistan kappale. Puutappi	1			42,38
245	Puu	Lista	Koristelistan kappale. Punasta maalia	1			81,41

Ala nro	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Ruutu	Paino g
246	Puu	Naulakko	Oksasta tehty vaatenaula. Kiinnitetty rautanaulalla, josta osa puun sisällä. Merkintä I	1	130x110		36,01
247	Puu	Koriste	Enkeli, maalattu. Kaksi kiinnitysreikää	1	100x75x30		24,11
248	Puu	Esine	Esineen katkelma	1	Pituus 115		8,41
249	Luu/sarvi	Esine	Toinen pää pyöreä, toinen litteä. Pyöreässä päässä kierteet	1	Pituus 96	6:5	3,87
250	Luu/sarvi	Kampa	Piikit toisella sivulla harvemmassa, toisella tiheämmässä	1	80x45		9,60
263	Rauta	Koristelevy	Arkun koristelevy. "Sydämen" muotoinen, ylhäällä kruunu. Teksti ks. Liite I	1			84,57
264	Rauta	Koristelevy	Arkun koristelevy. "Sydämen" muotoinen, ylhäällä kruunu. Teksti ks. Liite I	1			99,11
265	Rauta	Koristelevy	Arkun koristelevy. "Sydämen" muotoinen, ylhäällä kruunu. Teksti ks. Liite I	1			70,23
266	Rauta	Koristelevy	Arkun koristelevy. "Sydämen" muotoinen, ylhäällä kruunu. Teksti ks. Liite I	1			73,05
267	Rauta	Koristelevy	Arkun koristelevy. "Sydämen" muotoinen, ylhäällä kruunu. Teksti ks. Liite I	1			52,71
268	Rauta	Koristelevy	Arkun koristelevy. "Sydämen" muotoinen, ylhäällä kruunu. Teksti ks. Liite I	1			90,45
269	Rauta	Koristelevy	Arkun koristelevy. "Sydämen" muotoinen, ylhäällä kruunu. Teksti ks. Liite I	1			77,10

Tekstiilit

Ala nro	Kuvaus	Mitat	Ruutu
251	Samettimyyssy? Jäänteitä kahdesta neulasta (kupariseosta)		1:7
252	Tupsu ja hapsureunaa		1:7
253	Kaksi palaa kangasta		1:7
254	Hapsureunaa ja pala kangasta		5:11
255	Ruskea nauha rusetilla	Nauhan leveys 16	5:11
256	Ruskeankeltainen nauha rusetilla	Nauhan leveys 25	5:11
257	Ruskeaa nauhaa. Keskellä pituussunnassa kulkee ompeleet	Leveys 40; pituus n.430	5:11
258	Pala ruskeaa kangasta		5:11
259	Ohuen, harsomaisen kankaan palasia		5:11
260	Kellertävänruskean kankaan palasia		5:11
261	Ruskean kankaan palasia, ommeltu yhteen		5:11
262	Kellertävänruskean kankaan pala		5:11

Liite I: Koristelevyjien tekstiit

KM 97071:263
UTI TINA
HÄNDER BEFALER
IAG MIN ANDA TU
AFWER MIG FÖR
LÖST PS. 31:6

KM 97071:264
TU LYCTAR
DAGEN FÖR MIG
FÖR EN AFTONEN
KOMMER
ESAI. 38:19

KM 97071:265
CHRISTUS
ÄR MITT LIF OCH
DÖDEN
ÄR MIN WINNING
PHIL.I.CAP.21

KM 97071:266
HANS SIÄL
BEHAGADE GUDI
THR FÖRE HASTADE
HAN [ ]
[ ]

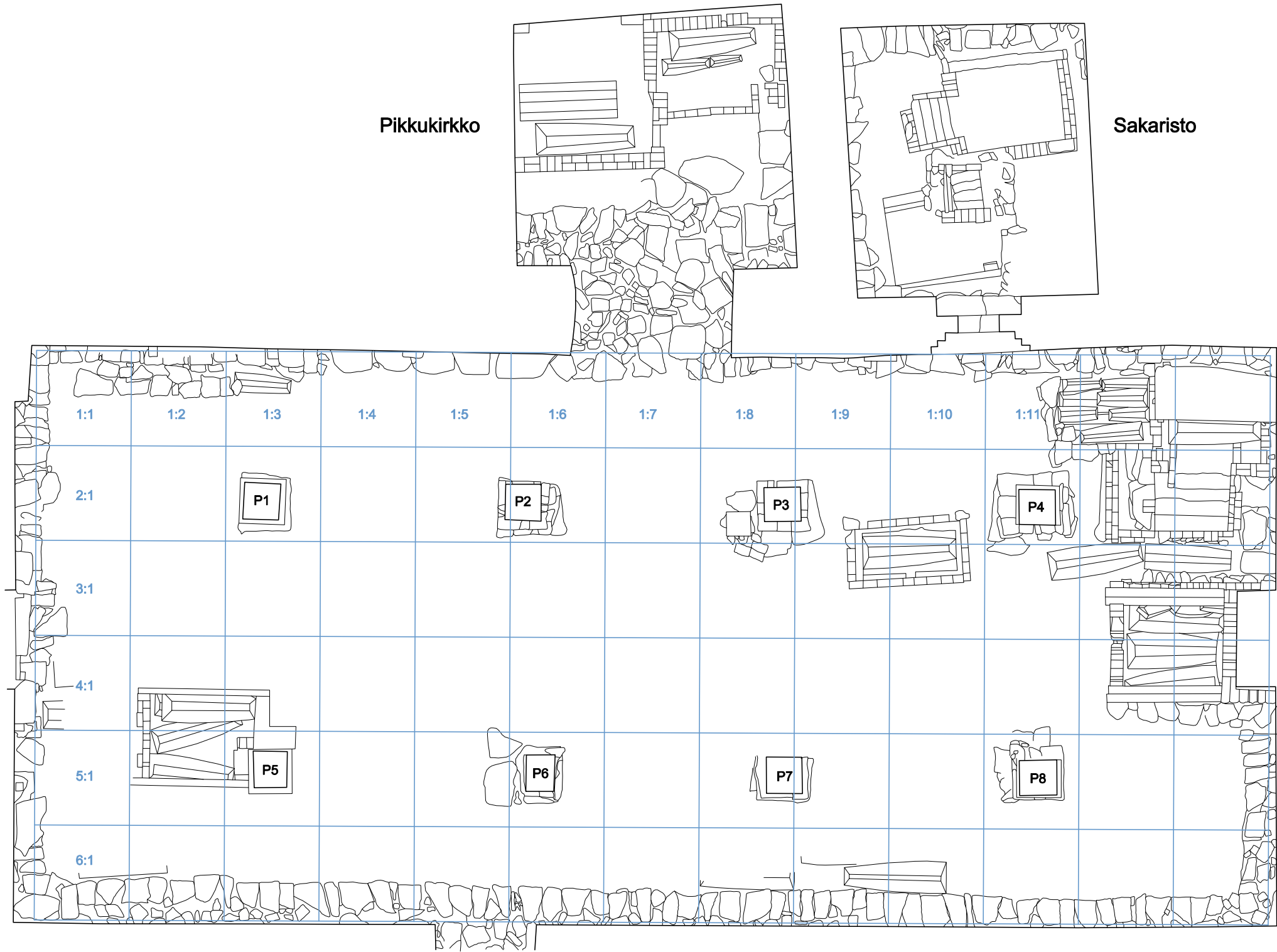
KM 97071:267
IAG
LEFWER I
[ ]
[ ]

KM 97071:268
HERR [ ]
OCH [ ]
WÄLSIG [ ] WARE
HERRANS NAMN
IOBS.I.CAP.21

KM 97071:269
[ ] TIL
HA[ ] HÄRREN
[ ] PIT OS
[ ] 7.CAP.12

Pikkukirkko

Sakaristo

Pohjoinen

4 m

<p>Nauvo Kirkko</p>	<p>Pohja Kaivausruudut</p>
<p>R. Palmroth 1957</p>	<p>Mk 1:100</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI A. Järveläinen 1957</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</p>
<p>Puht.pirt. T. Heininen 1959 Digitoinut E. Pettäy 2009</p>	<p>Liite II</p>